

Ukrayna Krizi Bağlamında Avrupa Birliği Tarafından Rusya'ya Uygulanan Yaptırımlar ve Etkileri

Kanan AHMADLİ

Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
kenan.ehmedli95@gmail.com
ORCID : 0000-0002-6366-2031
Prof. Dr. Cemalettin TAŐKIRAN
Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Özet

2013 yılında patlak veren Ukrayna krizi AB – Rusya arasında Soğuk Savaştan sonra en büyük kriz olarak kabul edilmektedir. Rusya tarafından Kırımın ilhakı ile sonuçlanan Ukrayna krizinde AB Rusyaya bir sıra yaptırımlar uygulamıştır. Çalışmada AB tarafından Rusyaya uygulanan yaptırımlar incelenmiş ve etkileri araştırılmıştır. Yaptırımların etkilerine rağmen nihai amacı olan hedefin politikasını yani Rusyanın Ukrayna politikasını neden değiştirmediği araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaptırımlar, Avrupa Birliği, Rusya, Ukrayna.

Sanctions and Impacts Imposed on Russia by the European Union in The Context of the Ukraine Crisis

Abstract

The Ukraine crisis, which erupted in 2013, is considered the biggest crisis between the EU and Russia since the Cold War. In the Ukraine crisis, which was resulted in the annexation of Crimea by Russia, the EU imposed a turn of sanctions on Russia. In the article, sanctions imposed by the EU on Russia were examined and their effects were investigated. Despite the effects of the sanctions, it has been investigated why the ultimate goal of the target, namely, russia has not changed its policy in Ukraine.

Key Words: Sanctions, European Union, Russia, Ukraine.

GİRİŐ

2013 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviçin AB ile imzalanması beklenen “Derinleştirilmiş Doğu Ortaklığı Projesi” anlaşmasından vazgeçmesi sonucunda ülkede büyük protestolar başlamıştır. Kırımın Rusya tarafından ilhakı ile sonuçlanan kriz uluslararası toplum tarafından büyük tepki görmüştür. Avrupa Birliği Rusya'nın Kırım ilhakını uluslararası hukuka aykırı olarak kabul etmiş ve Rusya'ya karşı bir sıra yaptırımlar uygulamıştır.

Kırım krizi Soğuk Savaşın bitmesinden sonra AB-Rusya arasında yaşanan en ciddi kriz olarak kabul edilmektedir. Ukrayna krizi AB dış politikasının ön planına yaptırımları getirdi. Yaptırımların uygulanması konusunda AB üye devletleri arasında Rusya'yla güçlü ekonomik ilişkileri sebebinden fikir ayrılıkları olsa da krizin gittikçe derinleşmesi ve Kırım ilhakı sonrası Rusya'ya karşı ekonomik yaptırımların uygulanması kararı alınmıştır.

AB'nin Rusya'ya karşı yaptırımlarının temel amacı, Rusya'nın Ukrayna'daki eylemlerinde, yani bölgenin yasadışı ilhakı ve komşu bir egemen devletin kasıtlı olarak istikrarsızlaştırılması politikasını değiştirmektir. Uygulanan yaptırımlar günümüze kadar devam etmekle beraber 3 başlık altında incelemek mümkündür; 1) Rusya ekonomisine karşı uygulanan ekonomik yaptırımlar; 2) Kişi ve

kuruluşlara karşı yaptırımlar; 3) Kırım ve Sivastopol'a karşı yaptırımlar. Yaptırımların günümüze kadar devam etmesi AB'nin Ukrayna politikasının değişmediğinin bir göstergesidir.

Makalede, yaptırımların Rusya ekonomisine, toplum ve iç politikasına, enerji sektörüne ve Rus para birimine etkileri araştırılmıştır. AB Rusya'nın en büyük ticaret ortağı olması itibarıyla uygulanan yaptırımlar sonucunda ticaret ilişkilerinde yaşanan büyük azalma Rusya ekonomisine negatif etkisini bırakmıştır. Yaptırımların iç politika ve topluma etkileri hariç ekonomi ve diğer sektörler için negatif etkileri göz önünde tutularak Rusya'nın Ukrayna politikasından neden vaz geçmediği araştırılmıştır.

Yaptırımlar: Kavramsal Çerçeve

Yaptırımlar, askeri güç kullanımı ile diplomasi arasında önemli bir aşamadır. Bir çok akademisyen ekonomik yaptırımları diğer devletleri istenilen yönde bir dış politika izlemesi için uygulanan ve bir avantajdan yoksun bırakarak cezalandırmak ya da istenilen doğrultuda bir davranış sergilemesi için ikna etmeye yönelik politikalar şeklinde tanımlamışlardır (Aras, 2017: 33). Tanımlamalardan anlaşılacağı üzere, yaptırımların nihai amacı hedef ülkenin politikasında istenilen yönde bir değişiklik yapmasıdır.

I Dünya Savaşına kadar yaptırımlar genellikle askeri gücün tamamlayıcısı olarak kullanılıyorsa, I Dünya Savaşından sonra yaptırımlar askeri güce alternatif olarak kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Dönemin ABD Cumhurbaşkanı W.Wilson tarafından yaptırımlar şu şekilde tanımlanmıştır: "Onların üstüne kapıyı kapatıyoruz ve içeri kilitliyoruz. İnsanlığın geri kalanı tarafından kesin olarak boykot ediliyorlar. Bu çareden sonra başka bir mücadeleye gerek kalmadığını düşünüyorum." (Simons, 1999: 51).

Ekonomik yaptırımlar genel olarak iki türü vardır: Ticari ve Finansal Yaptırımlar. Ticari yaptırımlarda en basit haliyle devletler arasında ticari işlemler yasaklanmaktadır. Ticari yaptırımlar ambargo ve boykot yoluyla hayata geçirilmektedir. Boykot – hedef devletten mal, hizmet ve teknolojinin tamamen veya kısmen ithalatının yasaklanmasıdır. Ambargo – hedef devlete mal, hizmet ve teknolojinin ihracatının tamamen veya kısmen yasaklanmasıdır (Acar, 2015: 159). Ticari yaptırımlardan en fazla kullanılan petrol, silah ve taşıma yaptırımlarıdır. Finansal yaptırımlar bankacılık, sigortacılık ve diğer finansal hizmetler üzerine koyulan kısıtlamalardır. Finansal yaptırımlar ticari yaptırımlara benzese de, finansal yaptırımların amacı bir mal veya hizmetin ihracat veya ithalatını yasaklamak değil, finansal ve ekonomik kaynakların kullanılmasını engellemektir (Köse, 2015: 12). Finansal yaptırım uygulanan devlet diğer devletlerle finansal ilişkilere giremez. Finansal yaptırımlar özellikle, Soğuk Savaş sonrası devletlerin dış politikasında sık sık kullandığı bir araçtır.

Hufbauer ve diğer akademisyenlerin birlikte yaptığı çalışmada yaptırımların başarılı olmasının bazı şartlara bağlı olduğunu ifade etmiştir: 1) Hedefler doğru bir şekilde belirlenmeli ve ulaşılabilecek hedefler olmalıdır; 2) Yaptırım uygulayan ülke ile hedef ülke arasında siyasi ve ekonomik anlamda yakın bir ilişki olması gerekmektedir; 3) Otokratik ülkelerde ve belirli bir güce sahip ülkelerde yaptırımların sonuç vermesi mümkün görünmemektedir; 4) Yaptırımların istenilen sonucu vermesi halinde askeri güç kullanımından kaçınılması gerekmektedir; 5) Yaptırımlar çok sayıda ülke tarafından birlikte uygulanacağı takdirde sonucun etkili olması beklenmektedir; 6) Yaptırım uygulayan taraf ekonomik maliyetler konusunda geri adım atmaması gerekmektedir (Hufbauer, Schott, Elliot ve Oegg, 2007: 160 -177).

Krizin Arka Planı

1991 yılında SSCB dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan Ukrayna, dış politika yönünü belirlemede büyük bir çelişki içerisindedir. Bu dönemden başlayarak Ukrayna, Batı yoksa Rusya yanlısı siyaset yürütme arasında gitgide yaşamıştır. Bir çok analiste göre, Ukrayna Batısı ve Doğusu arasında bölünmüş durumdadır. Ülkenin batısında etniksel olarak Ukraynalılar yaşarken, doğusunda çoğunlukla Ruslar yaşamaktadır.(Ukrayna Profili) Bu bölünme, Ukrayna'nın dış politika yürütme

açısından hayati önem arz etmektedir. Ülkenin batı kısmı Batı yanlısı politika taraftarı olurken, buna karşılık ülkenin Doğu kısmı Rusya yanlısı politika taraftarı olmuştur.

SSCB dağılması sonrası onun halefi sayılan Rusya, yeni bağımsızlığını kazanan devletlerle sık ilişki içerisinde olma politikası yürütmüştür. 1993 yılında açıkladığı Yakın Çevre politikasıyla eski SSCB devletlerini güvenlik ve ekonomik açıdan kendisinin yaşamsal çıkar alanı ilan etmiştir. (Tellal, 2010: 206) Rusyanın Yakın Çevre politikasıyla bu bölgeleri yaşamsal çıkar alanı ilan etmesinin altında bir sıra nedenler vardır: 1) Bu bölgelerde yaşana bilinecek her hangi bir siyasi değişiklik Rusyanın kendisi açısından güvenlik tehdididir. Baş verecek her hangi bir savaş veya politika değişikliği Rusyanın toprak bütünlüğüne tehdit olarak algılanmaktadır. 2) Bu bölgede olan devletlerle özellikle SSCB döneminden kaynaklanan sık ekonomik ilişkiler söz konusudur. SSCB dağılması sonrası kurulan sık ekonomik ilişkiler kırılmamış ve kısmen de olsa devam etmektedir. 3) Bölge devletlerinde yaşayan büyük bir Rus azınlık söz konusudur. Bütün Yakın Çevre devletlerinde yaşayan Rus azınlık Rusyanın bu devletle yakın ilişkiler kurmasına neden olmuştur. Ukraynanın özellikle Doğu kısmında yaşayan 8 milyonluk Rus azınlık vardır ki, yukarıda değinildiği üzere Ukraynanın dış politika yürütme açısından Rus azınlık çok önemli bir faktör haline gelmiştir. 4) SSCB dağılmasına rağmen, onun sahip olduğu askeri güçleri halefi sayılan Rusya tarafından iddia edilmiştir. Çalışma açısından önemli olan, Kırım'da yerleşen Karadeniz filosu yapılan anlaşmalar sonucu Rusya devletine ait olmuştur. (Keskin, 57)

1991 yılı sonrasında AB – Rusya arasında ekonomik işbirliği konusunda istikrarlı bir artışın olmasına rağmen, siyasi konularda özellikle ABnin genişleme politikalarında farklı siyasi yaklaşımlar bulunmaktadır. ABnin genişleme politikaları resmi Moskova tarafından her zaman kendisi için tehdit olarak algılanmaktadır. Bu kapsamda ABnin en büyük genişlemesi olarak bilinen 2004 genişlemesi eski Varşova paktının 4 üye devletini (Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Slovonya) ve üç Baltik ülkesini (Letonya, Litvanya ve Estonya) Rusyanın karşı çıkmasına rağmen AB üye devleti yapmıştır. Eski Doğu Bloku ve Baltik ülkelerinin AB üye devletleri haline gelmesi Ukraynanın Rusya açısından jeopolitik önemini daha da arttırmıştır. J. Mearsheimerin belirttiği üzere “Sorunun temeli, Ukrayna'yı Rusya'nın yörüngesinden uzaklaştırmak ve Batı'ya entegre etmek için daha büyük bir stratejinin merkezi unsuru olan NATO genişlemesi. Aynı zamanda, AB'nin doğuya doğru genişlemesi ve Batı'nın 2004'teki Turuncu Devrim'den başlayarak Ukrayna'da demokrasi yanlısı hareketi desteklemesi de kritik unsurlardı” (Mearsheimer, 2014: 3).

Rusyanın Yakın Çevresini kapsıyacak şekilde AB genişlemesine karşı çıkmasına rağmen, 2004 genişlemesinden sonra, AB tarafı Avrupa Komşuluk Politikası (AKP) ile eski Sovyet bölgesinde genişlemesini daha da hızlandırdı. Bu proje, AB açısından, yeni bağımsızlığını kazanan eski SSCB devletlerini (Azerbaycan, Moldova, Belarus, Ermenistan, Ukrayna, Gürcistan) tek bir çatı altında birleştirmek gibi stratejik amaç güdüyordu. AB tarafı yapılan açıklamalarda her zaman, AKPyi resmi Moskova ile stratejik ortaklığa paralel olarak yürütmek istediğini bildirirse de, Rusya tarafı projenin gelişimine her zaman karşı çıkmıştır. Projenin başlamasıyla, Ukrayna ve Gürcistan devletlerini kapsıyan renk devrimlerinin başlamasının aynı zamanda olması Rusya devleti tarafından büyük siyasi kaygılara neden olmuştur. Moskova, Batıyı renk devrimleriyle rejim değişikliği yapmakta suçlamıştır, ve agresif şekilde ABnin genişleme politikalarını karşı çıkmıştır.

Sonraki yıllarda ABnin AKPni Doğu Ortaklık Projesi ile daha da güçlendirmesi, AB – Rusya arasında siyasi anlaşmazlıkları daha da derinleştirdi. AB Doğu Ortaklığı Projesi ile Güney Kafkazy, Doğu Avrupa ve Güney Akdenizin komşu ülkeleriyle ilişkilerini daha da geliştirmek amacı güdüyordu. (Azizov, 2019: 27) AB projeyi kapsıyan ülkelerle yakın gelecekte üyelik söz konusu olmaksızın ilişkileri güçlendirmek amacı gütsede, Rusya devleti bu projeyi AB üyelik yolunda bir adım olarak kabul etmekte idi. Rusya resimleri AByi bu ülkelerde etki alanı yaratma suçluyarak, projeyi düşman olarak görüyordular (Mearsheimer, 2014: 3).

Rusya kesinlikle ABnin değer sistemini yaymak istediği ülkelerde etkisini koruma ve daha da güçlendirmek niyetindedir. Fakat ABnin genişleme politikası Rusya'nın bu isteğiyle büyük bir çelişki içerisindeki ki, buda iki taraf arasında çözülmesi zor olan siyasi sorunlara yol açmaktadır.

Süreç

Ukrayna krizinin başlamasının nedeni dönemin Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviçin AB ile imzalanması beklenen "Derinleştirilmiş Doğu Ortaklığı Projesi"ni 10 gün kala imzalamaktan vazgeçmesidir. Sözleşmenin Ukrayna devleti tarafından imzalanmayacağından 23 Kasım 2013 yılında Batı yanlısı halk tarafından Kiev şehri Avrupa Meydanında protestolar başlamıştır. AB ile anlaşmayı imzalamaktan vazgeçen V. Yanukoviç Rusya ile işbirliği yapmağı tercih etmiştir. Akabinde Rusya ile yeni anlaşma imzalanmış ve Ukraynaya 15 milyar dolar tutarından kredi açılmasıyla birlikte doğalgaz fiyatında indirim gitme hakkında sözleşme imzalanmıştır (Özdal, Özertem, Has ve Yegin, 2014: 6). Fakat Rusyayla imzalanan yeni anlaşma protestoları durduramamıştır. Çünkü yukarıda değinildiği üzere, Ukraynanın Batı kısmı Batı yanlısı olmakla, ülkenin geleceğini Batıya entegre olmakta görüyorlar. Bu yüzden, birçok Ukraynalı için "Derinleştirilmiş Doğu Ortaklığı Projesi" anlaşması ülkeleri için modernizasyon ve ilerlemenin bir sembolü anlamına geliyordu.

Başlangıçta yapılan sivil protestolara 30 Kasım tarihinde yatırılması için polis tarafından şiddet kullanılmasıyla, protestolar bütün ülkeye yayılmıştır (Bingöl, 2014: 15-16). Başlangıçta yalnız AB ile anlaşmanın imzalanmaması nedeniyle başlayan protestolar, gitdikçe yolsuzluk ve insan hakları ihlallerini de konu ederek daha da büyümüştür. Ocak ayı 2014 tarihinde hükümet şiddet eylemlerine katılanlara, polise mukavim gösterenlere, halkı aşırıcılığa çağırana ilişkin hapis ve para cezasını öngören sert yasal düzenlemeler kabul etti. Kabul edin sert yasal düzenlemeler halkı daha da şiddetlendirerek protestoların ikinci dalgasını başlatmış oldu. İkinci dalga protestolara radikal gruplar ve aşırı sağ kesimin katılmasıyla protestolar silahlı çatışmaya dönmüştür. Silahlı çatışmalarda 100den fazla kişinin ölmesiyle Yanukoviç yönetimi 28 Ocak tarihinde kabul ettiği sert yasal düzenlemeleri iptal etmek zorunda kalmıştır. Krizi siyasi yollarla çözemeyen Yanukoviç giderek meşruiyetini kaybetmiştir.

Rusya tarafından yapılan protestolara ilk tepki V. Putin tarafından yaptığı basın toplantısında verilmiştir. Putin, Ukraynadaki olayları Batı tarafından çok iyi planlanmış bir eylem olduğunu ifade etmiştir. Protestoların AB ile anlaşmanın imzalanmamasıyla bir ilişkisinin olmadığını, asıl amacının muhalefet güçleri tarafından meşru hükümetin devrilmesi olduğunu açıklamıştır ("Putin: Yaşananlar devrim değil, taşkınlıktır," 2013).

Kriz sürecini yönetemeyen ve direnişini bastıramayan Yanukoviç 22 Şubat tarihinde ülkeyi terk etmiştir (Konak, 2019: 85). Akabinde Ukrayna Parlamentosu Cumhurbaşkanı azlederek geçici bir hükümet kurmuş ve iktidar değişikliğini dünyaya bildirmiştir. Yeni kurulan hükümet Rusyayla ilişki kurmayacağını hızlı bir şekilde Rusya aleyhine sayılacak kararlar almakla gösterdi. Örneğin, yeni hükümetin aldığı ilk karar, Rus diline Ukraynanın 27 bölgesinin 13'ünün de bölgesel dil hakkı veren yasasını iptal etmek oldu (Giulan, 2016: 46). Artık yeni kurulan hükümet Batı ile daha sık ilişkiler kurmak yanlısı idi. Rusya devleti için bütün bu gelişmeler Ukraynanın artık Batıya üz

Krizin kısa sürede bütün Ukrayna'ya yayılmıştır fakat Batı Ukrayna'dan farklı olarak Doğu Ukrayna'da Rus yanlısı ve geçici hükümet aleyhine protestolar başlamıştır. Özellikle Kırım Özerk Cumhuriyetinde Rus askerlerinin bulunması dünya kamuoyunun itirazına neden olmuştur. Fakat 27 Şubat 2014 tarihinde Rus yanlısı protestocular Kırım Parlamentosunu ele geçirip Rus bayrağını asmışlardır. Kırımda bulunan Rus üniformalı askerler Kırım havalimanını da ele geçirmişlerdir (Taşdemir, 2015: 51). Durum böyle devam ederken, Kırımda Rus askerleri ve silahlarının bulunması Ukrayna'nın Batı yanlısı politika izleme isteğine bir cevap niteliği taşımakta idi.

Rus yanlısı Sergey Aksenovun başkanlığında Kırım Özerk Cumhuriyeti 16 Mart 2014 tarihinde referanduma gidileceğini açıklamıştır (Özdal ve diğ., 2014: 6). Referandumda sorulacak sorular nihai olarak şu şekilde olmuştur:

- Rusya'ya bağlanmaya razısınız mı?
- 1992 yılı Kırım Anayasa'sının yeniden yürürlüğe girmesi ve Kırım'ın Ukrayna'nın bir parçası olmasına razı mısınız? (Taşdemir, 2015: 51)

16 Martta baş tutan referandumda yüzde 83 oranında katılım olmuş ve yüzde 97 oranında Rusya'ya bağlanma oyunun seçildiği açıklanmıştır. Referandum sonrası, Kırım bir taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmiş ve 18 Mart tarihinde ise Rusya Cumhurbaşkanı V. Putin Kırımın Rusya'ya bağlanmasını öngören yasal düzenlemeyi yapmıştır (Taşdemir, 2015: 52).

Bu olaylar sonucunda Avrupa Birliği Rusya devletini komşu egemen bir devletin toprak bütünlüğünü pozma ve Kırımın Rusya tarafından ilhakını uluslararası hukuka aykırı hesap etmiştir. Krizin derinleşmesiye, AB tarafı kriz karşısında sessiz kalmamış Rusya devletine bir sıra önemli yaptırımlar uygulamıştır.

AB'nin Rusya'ya Uyguladığı Yaptırımlar

Ukrayna Krizi AB dış politikasının ön planına hedefin dış politikasını değiştirmek amacıyla yaptırımları getirdi. Aynı zamanda bu kriz AB'nin dış politikasının en zorlu sınavı olmuştur. Çünkü Rusya AB'nin en büyük ticaret ortağıdır. AB hem Rusya'yla olan ilişkilerini büyük kısımda zarara uğratmamalı hem de Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve bölgenin güvenliğini korumalıdır. AB'nin Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımların temel amacı, Rusya'nın Ukrayna'daki eylemlerini, başka bir egemen ülkenin toprak bütünlüğünü bozma ve bölgeyi istikrarsızlaştırma politikasını değiştirmektir (Aras, 2017: 35).

AB tarafından Rusya'ya uygulanan yaptırımlar istisnai bir durumdur ve 3 faktörün birleşmesiyle stratejik bir öneme sahiptir: Küresel etkileri olan büyük bir Avrupa krizi, büyük güç rekabeti ve yaptırımların AB'nin kendisi için maliyeti (Raik, 2014: 4).

Birincisi, AB Ukrayna krizini son derece kilit bir aktör olarak ele alıyordu. Kriz Ukrayna'dan daha büyüktü. Söz konusu kriz, Soğuk Savaştan sonra ilk kez Avrupa güvenlik düzenini baltalamıştı. AB'nin toprak bütünlüğü ve Rusya'nın ağır şekilde ihlal ettiği devletlerin egemenliği gibi uluslararası hukukun en önemli normlarının savunmasına kalkmasını test etti.

İkincisi, nadir istisnalar dışında AB hiçbir zaman büyük güçlere karşı yaptırımlara başvurmamıştır. Büyük güçlere karşı uygulanan nadir yaptırımların kapsamı ise çok sınırlı olmuştur ki, bunun da her hangi bir etkililiği söz konusu olmamıştır. Örneğin, I Rus – Çeçen savaşında Rusya'ya hafif sayılabilecek bir sıra yaptırımlar uygulamıştır ki, bunun hedef devletin politika bir değişikliğe neden olması beklenilmemiştir.

Üçüncüsü, Rusya'ya uygulanan yaptırımların sık ticaret ilişkileri sebebinden dolayı AB üye devletleri ve iş sektörleri üzerinde negatif etkilerinin olacağı öngörülmüştür. Ama AB askeri güç kullanımı seçeneğini hariç tutarken, yukarda değinilen nedenlerden dolayı AB'nin krize karşı kullana bileceği en zor güç yaptırımlar kalmıştır.

Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz 27 Şubat 2014 tarihinde yaptığı konuşmasında Kırımda yaşanan gelişmeleri kaygıyla takip ettiğini ve AP'nin Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü desteklediğini, Rusya'nın Ukrayna'da uluslararası hukuka aykırı politikalarında vaz geçmesi gerektiğini söylemiştir (Aras, 2017: 36). Daha sonraki AB açıklamalarında Kırımda yapılması planlanan referandumun Ukrayna Anayasasına aykırı olduğunu ve sonuçlarının kabul edilmeyeceğini bildirilmiştir.

16 Mart AB devlet ve hükümet başkanları Rusya'ya karşı 3 aşamalı yaptırım mekanizması kabul ettiler: 1) Diplomatik Yaptırımlar; 2) Seyahat ve varlık dondurma yasakları; 3) Sektörel Ekonomik Yaptırımlar (Fischer, 2015: 1).

Diplomatik yaptırımlar krizin başlamasıyla derhal yürürlüğe girmiştir. AB Rusya'yla yeni anlaşma ve vize düzenlemeleri ikili görüşmelerini askıya alındığını bildirdi (Fischer, 2015: 1). 3 Martta kabul edilen kararla, Rusya'nın katılımı ile gerçekleştirilecek G8 toplantısı, Rusya olmadan G7 olarak

gerçekleştirileceği kabul edildi (Extraordinary meeting of the Foreign Affairs Council on the situation in Ukraine, 2014). AB-Rusya zirvesi iptal edildi ve AB üye devletleri düzenli olarak yapılan ikili görüşmeleri düzenlememe kararı aldılar (Aras, 2017: 37). Diplomatik yaptırımlar hedef ülkeye etki edebilme açısından çok etkili olmadığı için AB, özellikle Ukrayna'nın doğusunda gittikçe kötüleşen duruma bağlı olarak daha sert yaptırım kararı almak konusunda anlaşılabilir.

Ukrayna Krizinin gittikçe ağırlaşmasına bağlı olarak AB yaptırımlarının ikinci kısmı olan seyahat ve varlık dondurma kısıtlamalarını kabul etmeyi kararlaştırdılar. AB Kırım ilhakinin karşı tepki olarak vize yaptırımları uygulamaya koymaya ("AB, Kırım'dan Rus pasaportuyla başvuranlara vize vermeyecek", 2014) ve 21 kişinin finansal varlıklarını dondurmaya karar verdi. Daha sonraki aşamalarda bu tür yaptırımlar uygulanan kişi ve kurumların sayısı daha da genişletilmiştir. Bir birini izleyen görüşmelerin krizi çözmede yetersiz kalması ve Rus askerinin artık Donbasa dahil olması üzerine AB, tarafından sağlanan bazı finansal yatırımlar ve Avrupa Kalkınma Bankasından fon sağlanması durduruldu (Fischer, 2015: 2).

AB'nin 20-21 Martta baş tutan Zirvesinde Rusya tarafından Kırım ilhakinin karşılık bir sıra kararlar alınmıştır. Zirvede, AB'nin Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini desteklediğini, Kırım'da geçiren referandumun Ukrayna Anayasasına aykırı olduğu ve sonuçlarının kabul edilmediği, Rusya tarafından Kırımın ilhakinin uluslararası hukuka aykırı olduğu ve kabul edilmeyeceği bildirilmiştir (Aras, 2017: 39). Zirvede yaptırımların arttırılması konusunda konuşan Avrupa Konseyi Başkanı Herman Van Rompuy, "Yaptırımlar misilleme meselesi değil, dış politika aracı. Kendileri için bir hedef değil, krizi sonlandırmak için bir araç. Bizim amacımız, Rusya'nın Ukrayna'ya olan politikasının karşısını almak, Ukrayna'nın egemenliğini geri kazanmak ve bu hedeflere varmak için anlaşılabilir bir çözüme ihtiyaç vardır. Avrupa, Ukrayna ve Rusya'yı içeren anlamlı bir diyalogu kolaylaştırmaya ve katılmaya hazır ve bu amaca yönelik tüm çok taraflı girişimleri destekliyor" bildirmiştir (Council of the European Union, 2014).

Avrupa Birliği krizin derinleşmesine bağlı olarak Haziran ayı sonunda Kırım ve Sivastopla yönelik bir sıra yaptırımlar kabul etti:

- a. Ukrayna sertifikası olmadan Kırım ve Sivastop kökenli malların ithalatı yasaklandı.
- b. Kırım ve Sivastopol bölgelerine doğrudan ve dolaylı olarak finansman veya finansal yardım sağlanması yasaklandı (Council Regulation EU NO 692, 2014).

Krizin ilk aşamasından itibaren AB üye devletleri arasında krizin daha da derinleşmesiyle uygulanacak ekonomik yaptırımlar tartışıldı. Üye devletler Rusya'yla olan sık ekonomik ilişkiler nedeniyle birkaç ay boyunca uygulanması gereken ekonomik yaptırımlar konusunda uzlaşmaya varamadılar. Büyük ticaret bağlarına rağmen, Polonya, Estonya, Litvanya ve Letonya krizi daha çok güvenliklerine büyük bir tehdit olarak kabul ettikleri için Rusya'ya karşı ekonomik yaptırımların uygulanmasından yana idiler. Bu ülkelere karşılık, güçlü ticaret ve enerji bağları nedeniyle Ortadoğu ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinin çoğunluğu yaptırımları uygulanmasına karşı idiler (Moret ve diğ., 2016: 10). AB'nin ana ülkeleri olan İngiltere(2010 31 Ocak tarihinde AB'den ayrılmıştır), Fransa ve Almanya ise uygulanacak yaptırım yükünü azaltmaya çalışmakta idiler. İngiltere ve Almanya daha çok silah ambargosu üzerinde yoğunlaşmaya çalışıyorlardıysa, Fransa daha çok finansal ve enerji (Fransa Rusya'dan daha az gaz ithal ederken, Almanya önemli bir tedarikçi) yaptırımlarını destekliyordu.

17 Temmuz 2014'te Ukrayna'da Malezya uçağının(MH 17) düşürülmesi ekonomik yaptırımlar uygulanmasını katalize etti. Düşürülen uçak artık Ukrayna'da artan Rus askerinin ve kontrolden çıkan olayların tehlikesini yansıtan bir gösterge idi. Düşürülen uçakta 210u AB üyesi ülke vatandaşının ölmesi en katı yaptırımlara karşı olan ülkeler bile artık Rusya'ya net bir sinyal gönderilmesi için ekonomik yaptırımların uygulanmasının gerekliliğini vurgulamaya başladılar (Romanova, 2016: 785).

Temmuz ayı sonunda AB kabul ettiği yaptırımlar mekanizmasının üçüncü aşamasını ekonomik yaptırımları uygulamasını etkinleştirdi. AB 30 Temmuzda Kırım ilhakına ve durumun daha da kötüleşmesine bağlı olarak Kırım ve Sivastopol'a yönelik bir sıra ekonomik yaptırımlar uyguladı:

- Kırım veya Sivastopol'a telekomünikasyon, ulaşım ve enerji, alanlarında altyapı oluşturulması veya geliştirilmesi ile ilgili herhangi bir finansal yardımın veya kredi verilmesi yasaklanmıştır
- Kırım veya Sivastopol 'da özellikle petrol, gaz veya mineral kaynaklarının kullanılmasıyla ilgili herhangi bir finansal yardımın veya kredi verilmesi yasaklanmıştır;
- Ulaşım, telekomünikasyon, enerji, petrol, gaz ve mineral kaynakların araştırılması alanları üzere ekipman ve teknolojiyi Kırım ve Sivastopol'a satılması, ihraç edilmesi ve kullanılması yasaklanmıştır.
- Belirtilen alanlarda sağlanması, altyapı için teknik destek, bakım ve kullanımı ile ilgili doğrudan veya dolaylı olarak teknik yardım veya aracılık hizmetleri sağlanamaz (Council Regulation (EU) No 825, 2014).

1 Ağustos 2014 tarihinde Avrupa Birliği Rusya devletine Kırım ilhakına ve Ukrayna'daki politikasına ilişkin olarak bir sıra ekonomik yaptırımlar uygulamıştır:

- Doğrudan veya dolaylı yolları çift(ikili) kullanımlı malların ve teknoloji mallarının Rusya'ya ihracatı yasaklandı.
- Rusya'dan ve Rusya'ya Ortak Askeri Listede listelenen silah ve ilgili malzemelerin ithalatı ve ihracatı konusunda bir ambargo kabul edildi.
- AB vatandaşları ve şirketleri, devlete ait büyük Rus bankaları, kalkınma bankaları ve yan kuruluşları tarafından ihraç edilen, vadesi 90 günü aşan yeni tahvil, öz kaynak veya benzeri finansal enstrümanlar doğrudan veya dolaylı olarak satın alamaz veya satamazlar. Bu tür finansal araçların ihracıyla ilgili hizmetler, örn. komisyonculuk da yasaktır.
- Enerji ile ilgili bazı ekipman ve teknolojilerin Rusya'ya ihracatı, Üye Devletlerin yetkili makamları tarafından önceden izne tabi olacaktır. Ürünler derin sularda petrol arama ve üretim, arktik petrol arama veya üretim ve Rusya'daki şeyl petrol projeleri için hedeflenirse ihracat lisansları reddedilecektir (Council Regulation (EU) No 833, 2014).

AB'nin yaptırım uygulaması için diğer önemli bir olay Ağustos ayının sonunda Rus askerlerinin ağır ve kapsamlı bir şekilde Ukrayna'ya girmesi oldu. Bu olay Abi tarafından yaptırımların daha da ağırlaştırılmasına neden oldu. Ukrayna'ya giden Rus asker ve silahlarına ilişkin olarak 12 Eylül tarihinde AB tarafından uygulanan yaptırımlar daha da genişletildi. Uygulanan yaptırımlarla Rusya'nın AB sermaye pazarlarına olan erişimi daha da kayıtlandırıldı. AB vatandaşları ve şirketleri, Rusya'nın beş büyük bankasına artık kredi veremez. Aynı zamanda, aynı bankalar tarafından ihraç edilen ve vadesi 30 günü aşan yeni tahvil, öz kaynak veya benzeri finansal araçlarda işlem yapılması yasaklanmıştır. Aynı kısıtlamalara üç büyük Rus savunma şirketi ve üç büyük enerji şirketi de dahil edilmiştir (Aras, 2017: 41). Yukarıdaki finansal araçların ihracıyla ilgili hizmetlerin sağlanması, ör. komisyonculuk da yasağa dahildir. Ayrıca, Rusya'daki derin su petrol arama ve üretimi, arktik petrol arama veya üretim petrol projeleri için gerekli olan bazı hizmetler, örneğin sondaj, kuyu testi veya tomrukçuluk hizmetleri sağlanamaz (Moret ve diğerleri, 2016: 11). Seyahat yasağı ve varlık dondurma işlemine tabi tutulanlar listesine 24 kişi daha eklenmiştir. Bunlar, Donbass'taki yeni liderlik, Kırım hükümeti, Rus karar vericiler ve oligarklar da dahil olmak üzere Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne karşı eylemlerde bulunan kişileri içeriyor. Bu, yaptırımlara tabi tutulan toplam kişiyi 119'a getirirken, 23 kuruluş AB'de varlık dondurması altında kalıyor.

2014 Aralık ayında AB tarafı Rusya'nın uluslararası hukuka aykırı hesap edilen ilhakını tanımama politikasını devam ettirmek, Kırımın ekonomik izolasyonunu güçlendirmek ve en önemlisi hedef ülke olan Rusya'nın başka bir ülkenin toprak bütünlüğünü bozma politikasından vaz geçirmek amacıyla Kırım ve Sivastopol'a bir sıra ek ekonomik yaptırımlar uygulamıştır. Uygulanan ek yaptırımlara dahildir:

- 20 Aralık'tan itibaren Kırım veya Sivastopol'a yapılan yatırımlar yasaklandı. Avrupalılar ve AB merkezli şirketler artık Kırım'da gayrimenkul veya varlık satın alamaz, Kırım şirketlerini finanse edemez veya ilgili hizmetleri sağlayamaz.
- Kırım şirketlerine veya Kırım'da kullanılmak üzere bazı mal ve teknolojilerin ihraç edilmesi yasaklanmıştır. Bunlara ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji sektörleri veya petrol, gaz ve mineral kaynaklarının araştırılması ve üretimi ile ilgilidir.
- Belirtilen sektörlerdeki altyapı ile ilgili teknik yardım, aracılık, inşaat veya mühendislik hizmetleri verilmemelidir (Crimea and Sevastopol: Further EU sanctions approved, 2014).

Bundan sonraki dönemde yeni bir yaptırım uygulanmasa da, AB resmiler tarafından yapılan görüşmelerde Rusyanın Ukrayna politikasından vaz geçmesi gerektiği, Ukraynanın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini AB tarafından desteklediği her seferinde vurgulanmıştır. 16 Mart 2015 tarihinde AB Yüksek Temsilçiliği tarafından yayınlanan deklarasyonda bir yıl önce yapılan Kırım referandumunun AB tarafından tanınmama politikasının devam ettiği ve hiç bir zaman kabul edilmeyeceği bildirilmiştir. Buna ek olarak, Ukraynanın egemenliği ve toprak bütünlüğünün desteklediği bir daha vurgulanmıştır ("Declaration by the High Representative on behalf of the EU on Crimea", 2015).

AB tarafından uygulanan yaptırımlar zaman zaman uzatılmasıyla günümüze kadar devam etmektedir ki, bu ABnin Ukrayna politikasının değişmediğinin bir göstergesidir. AB tarafından uygulanan yaptırımları 3 başlık altında toplamak mümkündür:

- Kişi ve kurumlara karşı yaptırımlar - seyahat ve finansal varlık dondurma yasaklarını içermektedir. Günümüz itibarıyla 170 kişi ve 44 kuruma karşı uygulanmaktadır. 6 aydan bir uzatılmaktadır.
- Rus ekonomisine karşı uygulanan ekonomik yaptırımlar - Enerji, finans ve savunma sektörlerini ve çift kullanımlı malları alanlarında uygulanmaktadır. Her 6 aydan bir tekrarlanmaktadır.
- Kırım ve Sivastopol'a karşı yaptırımlar - Kırım ve Sivastopol kökenli ve sertifikalı malların ithalatı, belirli malların ve teknolojinin ihracatı, turizm hizmetleri alanlarını kapsamaktadır. Her bir yıldan bir uzatılmaktadır.

Avrupa Birliği'nin perspektifinden bakıldığında, belirtildiği gibi, yaptırımların amaçları, barışın tesis edilmesi ve korunması, demokratik yönetim, insan hakları ve uluslararası hukuk ihlallerine yanıt verilmesi gibi Ortak Dış ve Güvenlik Politikasının (CFSP) hedeflerinin daha da ileriye götürülmesi yer alıyor. Yaptırımların amaçlarından biri de yaptırımların genellikle sorumluları etkilemesi ve daha geniş nüfusa olumsuz yansımalarından kaçınacak şekilde organize edilib uygulanmasıdır. Rusya'ya uygulanan yaptırımlar söz konusu olduğunda, dışarıdan (diplomatik ve ekonomik kısıtlamalar) ve içeriden (yaptırımlardan etkilenen aktörler yoluyla) gelen baskının, siyasi liderlerin maliyet-fayda hesaplamalarını değiştireceği ve daha yapıcı bir politika izlemeye zorlayacağı umulmaktadır.

Yaptırımların Rusya'ya Etkisi

Ekonomi

Uygulanan ekonomik yaptırımlar AB-Rusya ticaret ilişkisine negatif etkisini bırakmıştır. Fakat aralarında bir ticaret asimetrisi söz konusudur. 2013 verileri ABnin Rusyanın en büyük ticaret ortağı olduğunu ortaya koymaktadır. Verilere göre Rus ithalatının % 39'u AB bölgesinden, ihracatının ise % 53'u AB bölgesine olmuştur. Buna karşılık, AB ihracatının yalnızca % 2.6'sı Rusyaya, ithalatının ise %4.6'sı Rusyadan gerçekleşmiştir (Havlik, 2014: 5). Dolayısıyla, uygulanan ekonomik yaptırımların etkilerinin Rusya ekonomisine AB ekonomisinden daha fazla olduğu söylenebilir.

Yaptırımlar nedeniyle Rusyanın ABden yaptığı thalat hacminde büyük ölçüde azalma olmuştur. Aşağıdaki tablo, Rusyanın AB üye devletlerinden yaptığı ithalat hacminin ne kadar azaldığını göstermektedir.

Tablo 1: Rusya'nın AB üye devletlerinden yaptığı ithalat hacmi (2012- 2015) (Worldbank).

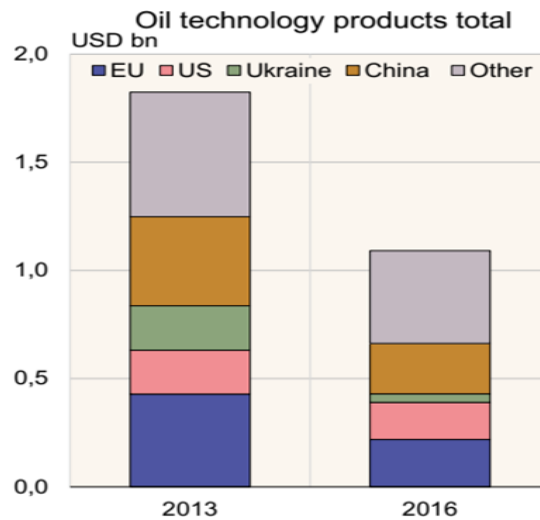
	2012	2013	2014	2015
Almanya	38,289	37,904	32,947	18,991
İtalya	13,426	14,553	12,676	7,928
Polonya	7,467	8,321	7,069	3,839
Fransa	13,806	13,021	10,551	5,563
Belçika	4,490	4,034	3,573	1,868
Finlandiya	5,002	5,395	4,568	2,241
Hollanda	5,979	5,837	5,264	2,926

Rusya özellikle ABnin teknolojisine ihtiyaç duymaktadır. Yatırımlardan sonraki dönemde Rusyanın ABden ithal ettiği teknolojik ürünlerde büyük azalma olmuştur ki, bunun Rusya ekonomisi üzerinde negatif etkisi tartışılmazdır.

Tablo 2: Rusya'nın AB'den ithal ettiği mallar.(2013-2016). (Eurostat)

EU Exports (Value Mio €)	2013	2014	2015	2016
Machinery and transport equipment	56,557	47,387	32,099	31,202
Chemicals and related products	20,115	19,133	15,72	15,709
Miscellaneous manufactured articles	14,875	13,415	9,497	9,432

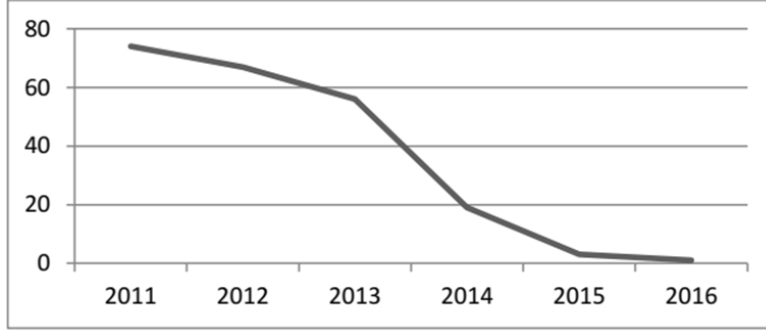
Rusya, özellikle enerji ve askeri sektörleri için Batı teknolojisine ihtiyaç duymaktadır. İleri teknoloji olmadan, ilgili sektörlerin toplam verimliliği azalır. Batı teknolojisi ve teknik bilgisi Rus ekonomisi için hayati öneme sahiptir (Korhonen, Simola ve Solanko, 2018: 13). Örnek olarak, Rusya Federasyonu hidrokarbon üretimini sürdürmek için yeni petrol sahalarını keşfetmelidir. Yeni makine yatırımları ve petrol arama amaçlı mevcut makine parkları için yedek parçalar AB yatırımlarından etkilenmektedir. Aşağıdaki Tablo, Rusya'nın petrol amaçlı ithalatının 2013 yılına kıyasla 2016 yılında ne kadar azaldığını göstermektedir.

Tablo 3: Petrol Amaçlı İthalat

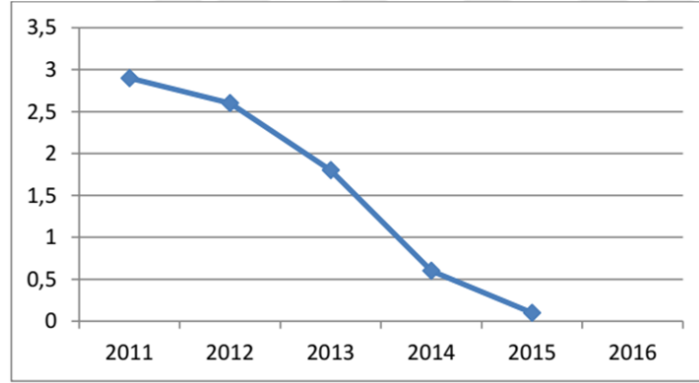
AB'nin uyguladığı yatırımların Rusya ekonomisine olumsuz etkilerini Avrupa İmar ve Kalkınma Bankasının (ERBD) verileri analiz edilerek de anlaşılabilir. Banka tarafından 1991 yılından 787 projeye destek verilerek toplamda 25.1 milyar kredi verilmiştir (EBRD projects in Russia). Yatırımlar nedeniyle ERBD projelerini durdurduğunu açıklamıştır ki, bu aynı zamanda küresel yatırım

piyasasında Rusya'ya yönelik risk algılarının artmasına neden olan bir faktördür. Aşağıdaki Tablolarda ERBD tarafından Rusya'da projelerin ve yatırımların yaptırımlardan sonra azalmasını göstermektedir.

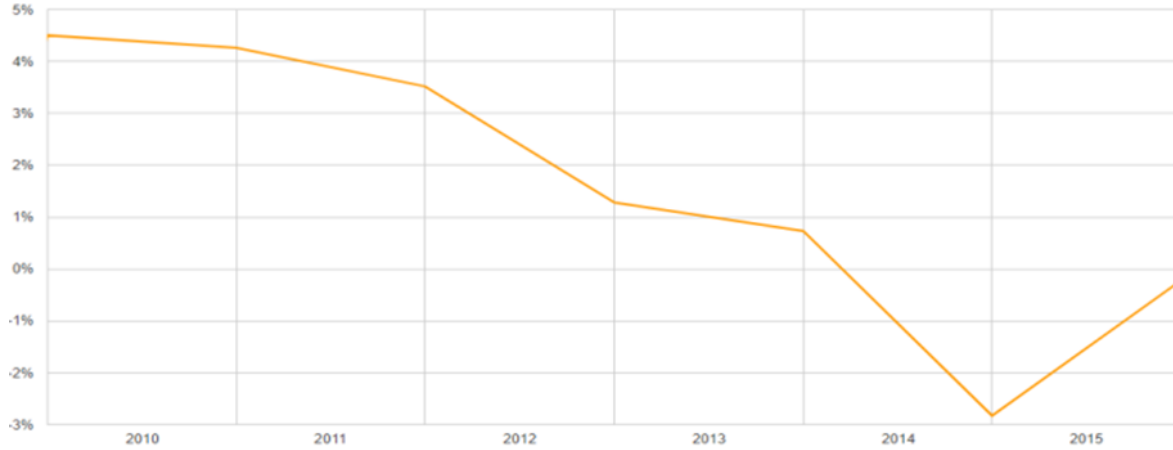
Tablo 4: ERBD tarafından proje sayının azaltılması (Koçoğlu, 2017: 60)

Tablo 5: ERBD tarafından yatırımların azaltılması (Koçoğlu, 2017: 61)

Küresel finansal sistemde, ekonomik yaptırımlar Rusya'ya doğru olan borçluların risk algılamasını artırdığı için Rusya'nın AB bölgesinden alacaklı bulma yeteneği oldukça sınırlandırmıştır. Dolayısıyla yaptırımlardan sonra Rusya'ya sermaye girişi azalmıştır. Rusya'ya 2014 yılında brüt yabancı sermaye girişi 138 milyar ABD doları azalmıştır. Düşüşün % 18'i kamu sektörü yükümlülükleri, % 28'i bankacılık sektörü ve son olarak % 54'ü finansal olmayan sektör ile ilgili olmuştur (Gurvich ve Prilepskiy, 2015: 377). 2015 yılında Rus şirketlerinin 150 Milyar ABD Doları tutarında yeniden finansman gereksinimi olduğu göz önüne alındığında, borçlanma yeteneklerinin azaltılması ve ekonomik aktörlerin artan risk ve belirsizlik algısının yatırım ve tüketimi azalttığı ve bu nedenle toplam Rus ekonomisinin yavaşladığı söylene bilmektedir (Aalto ve Forsberg, 2016: 230). Diğer taraftan, Ekim 2014'te uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu olan Moody, Rusya'nın kredi notunu Baa1'den Baa2'ye düşürmüştür (Wang, 2015: 4). Bütün bunlarla beraber, aşağıdaki tablo Rus ekonomisinde yaptırımlardan sonra GSYİH büyümesini göstermektedir.

Tablo 6: GSYİH büyüme oranı (2010 – 2015)

Enerji Sektörü ve Rus Para Birimi

Uygulanan yaptırımların petrol ve gaz ihracat miktarları üzerinde olası etkileri açık değildir. Çünkü petrol ve gaz anlaşmaları uzun bir süre için yapılması ve yaptırımların gelecekteki anlaşmaları hedef ala bilmesidir (Oxenstierna ve Olson, 2015: 53). Fakat AB ve ABD, petrol ve gaz arama için gelişmiş ekipman ihracatı yasağı, Rusya'nın bu sektöre yönelik ithalatının yüzde 68'ini kapsıyor (Oxenstierna ve Olson, 2015: 53).

Ekonomik yaptırımlar nedeniyle Batılı petrol ve gaz şirketleri Rusya'da özellikle yabancı gelişmiş teknoloji ihtiyaç duyulan projelerin durduklarını açıkladılar. Batı ekonomik yaptırımları özellikle Rus şirketi olan Rosneft'in Barents Denizi ve Kara Deniz'deki, Rusya'nın yabancı petrol şirketleri ile işbirliği içinde geliştirilen projelerinin petrol ihracat hacimleri üzerinde uzun vadeli etkisi olacaktır (Cwiek-Karpowicz ve Secieru, 2015: 84). Bununla birlikte, IHS CERA danışmanlığı, uygulanan yaptırımların 2025 yılına kadar Rus petrol üretiminde yüzde 25 düşüşe neden olabileceğini tahmin etmektedir. Benzer şekilde Rus şirketi Lukoil'in başkanı Vagit Alekperov, üretimin yüzde 20'sinin risk altında olduğunu tahmin etmektedir ("Russian oil: Between a rock and a hard place", 2014).

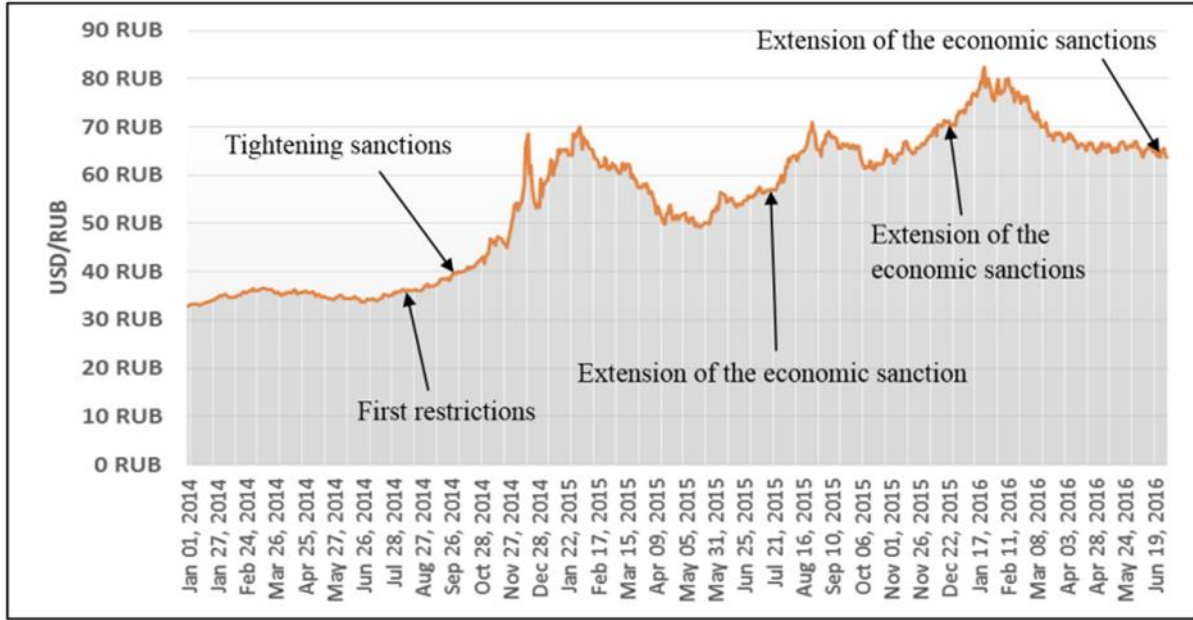
Dünya petrol fiyatlarının Rusya ekonomisi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Petrol ihracatından elde edilen gelirler, Rusya'nın federal gelirlerinin yaklaşık yarısını oluşturuyor ve toplam ihracatın üçte ikisinden fazlasını teşkil etmektedir. Petrol fiyatları Haziran 2014'ten Ocak 2015'e kadar yaklaşık % 50 düştüğünde Rusya finansal olarak ciddi ekonomik zorluklara girmiştir (Tyll, Pernica ve Arltova, 2018:25).

Petrol fiyatlarındaki dalgalanmalara ve uygulanan ekonomik yaptırımlara karşı son derece hassas olan Rus rublesi, petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak önemli ölçüde devalüe olmuştur. AB tarafından uygulanan yaptırımlar ve Rus karşı saldırıları, rublenin devalüasyonunun daha derin daha da itici gücü olmuştur. Para birimi dalgalanmalarıyla ilgili olarak, Şubat 2015'te Rus hükümeti tarafından rubleyi desteklemek için Ulusal Servet Fonu'nu kullanmak zorunda kalmıştır. 2014 yılında, Rusya Merkez Bankası döviz borsalarına ruble satın almak için toplam 76 milyar dolar ve 5,4 milyar Euro harcamıştır. 2014 yılında ruble dolar karşısında % 41 ve Euro karşısında % 34 düşmüştür (Aalto ve Forsberg, 2016: 231). Yatırımcıların olumsuz bir sinyal olarak algıladıkları tüm bu önlemlerin ardından özel sermayenin Rusya'dan önemli ölçüde çıkışları baş vermiştir. 2014 yılında Rusya Federasyonu'ndan 2013 yılının aynı dönemine göre 90 milyar dolar daha fazla olan toplam 151,5 milyar dolar sermaye ülkeden çıkmıştır. Bu, 2008 kriz yılından 133,6 milyar dolar olan rekoru aşmıştır (Russia's capital outflows reach record \$151.5 bln in 2014 as sanctions, oil slump hit, 2015).

Aşağıdaki tabloya ilk bakışta, ekonomik yaptırımların uygulanmasının ruble döviz kuru üzerinde çarpıcı bir etkisi olduğu görülmektedir. Ekonomik yaptırımların dayatılmasının veya uzatılmasının ilan

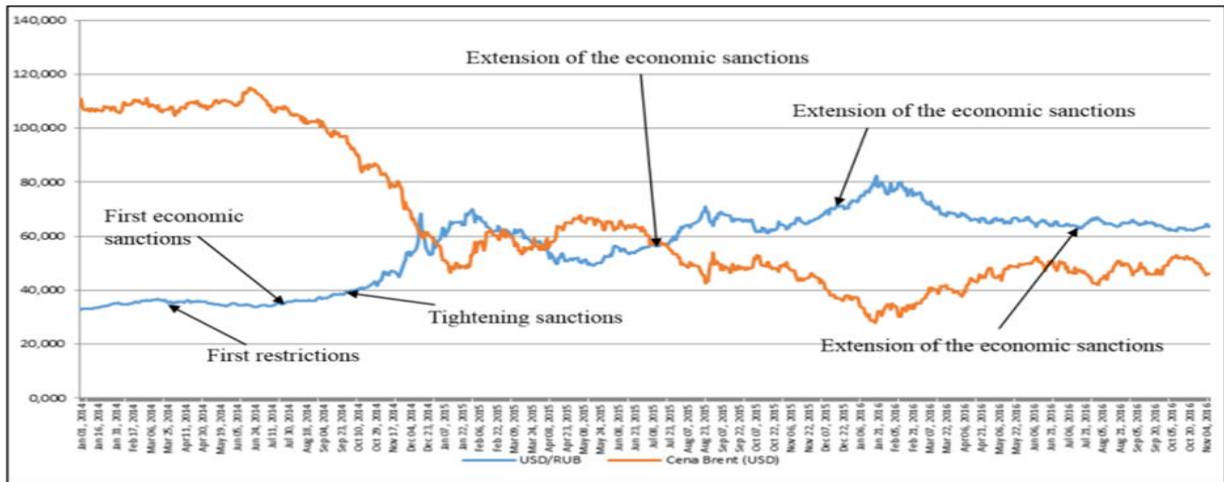
edilmesinden sonraki dönemde, Rus para birimi yukarıda belirtilen faktörler nedeniyle her zaman zayıfladı. Böyle bir durumda AB tarafından Rusya'ya yaptırım uygulanmasını bir başarı olarak değerlendirebiliriz.

Tablo 7: Ekonomik Yaptırımlar/Ruble karşılaştırılması (Tyll, Pernica ve Arltova, 2018: 27).

Aşağıdaki tabloda, döviz kuru verilerini petrol fiyatları günlük verileriyle karşılaştırılmıştır. Rusya'ya yaptırımlar uygulandıktan veya genişlettikten sonra yaptırımlarla petrol fiyatlarında ciddi bir düşüş arasında ilişki olduğu görülmektedir. Her iki eğrinin şeklini karşılaştırırsak, petrol fiyatı ile ruble döviz kuru arasında önemli bir korelasyon bulunmaktadır.

Tablo 8: Petrol fiyatları ve Ruble Döviz Kuru (Tyll, Pernica ve Arltova, 2018: 28).

Yukarıdaki veriler incelendiği zaman yaptırımların Rus enerji sektörüne ve para birime olumsuz etkileri tartışılmazdır. Olumsuz sonuçlar AB açısından bakıldığında bir başarı olarak değerlendirilebilir. Ancak yaptırım uygulanmasının nihai amacı hedef devletin politikasını değiştirmek açısından Rusya bütün negatif sonuçlara rağmen Ukrayna politikasından vaz geçmemektedir.

SONUÇ

2013 yılında başlanan Ukrayna krizi AB – Rusyayı karşı karşıya koymuştur. Kriz sonucunda Kırım Özerk Cumhuriyetini bağımsızlığını ilan ederek Rusyaya birleşmiştir. Rusyanın Kırımı ilhak etmesi AB tarafından Ukrayna Anayasasına ve uluslararası hukuka aykırı hesap edilerek, Ukraynanın egemenliği ve toprak bütünlüğü desteklenmiştir. Ukrayna kriziyle aynı zamanda hemde Avrupanın güvenlik sistemine büyük bir tehdit yaratmıştır ki, Avrupa Birliği krizi kilit bir aktör olarak ele almak zorunda kalmıştır.

Ukrayna krizi AB önüne yaptırımları getirmiştir. AB-Rusya arasında büyük ticaret ilişkileri olduğundan üye devletler arasında yaptırımların uygulanması konusunda fikir ayrılıkları olmuştur. Fakat krizin derinleşmesiyle, AB Rusyaya 3 aşamalı (Diplomatik yaptırımlar, seyahat ve finansal varlıkların dondurulması, ekonomik sektörel yaptırımlar) yaptırımlar uygulanması kabul edilmiştir. Ukraynadaki durumun kgitdikçe kötüleşmesine bağlı olarak yaptırımların her 3 aşaması uygulanmıştır.

AB tarafından uygulanan ekonomik yaptırımların Rusya ekonomisine, enerji sektörüne, Rus para birimine ve toplumuna etkileri olmuştur. Yaptırımlardan sonra Rus ihracat ve ithalatında büyük bir düşüş yaşanmıştır. Buna bağlı olarak hem ekonomik yaptırımlar hem de diğer siyasi nedenlerle petrol fiyatlarında yaşanan düşüşün etkisi Rus ekonomisine büyük olmuştur. Hem ihracat ve ithalatta hem de petrol fiyatlarında yaşanan düşüş Rus para biriminin büyük ölçüde devalüasyona neden olmuştur. Bütün bu negatif etkilere rağmen Rusya devleti Ukrayna politikasından vaz geçmemektedir. Rusya'nın Ukrayna politikasından vaz geçmedikçe uygulanan ekonomik yaptırımların etkililiği şüphe altına alınmaktadır.

KAYNAKÇA

Aalto, P., Forsberg, T. (2016). The Structuration of Russia's Geo-Economy Under Economic Sanctions. *Asia Eur J.*

Acar, S. (2015). *Ekonomik Yaptırımlar*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Aras, İ. (2017). Avrupa Birliği'nin Kırım'ın ilhakına Bakışı: Rusya'ya Yönelik Yaptırımlar. *Karadeniz Araştırmaları*.

Bingöl, O. (2014). Ukrayna Krizinin Ulusal, Bölgesel-Küresel Bağlamı ve Gelecek Öngörülleri, *Karadeniz Araştırmaları*.

Council Regulation (EU) No 692/2014 of 23 June 2014 concerning restrictive measures in response to the illegal annexation of Crimea and Sevastopol, 24.6.2014.

COUNCIL REGULATION (EU) No 833/2014 of 31 July 2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine OJ L L 229/1.

Cwiek-Karpowicz, J., Secieru, S. (2015). *Sanctions and Russia*, Warsaw, Poland: Polski Instytut Spraw Miğdzynarodowych.

Fischer, S. (2015). European Union Sanctions Against Russia - Objectives, Impacts and Next Steps. *SWP Comments*.

Giulan, R. *European Union - Russia relations after the annexation of Crimea, Confirmation of Neorealism?*, Master's Thesis, Aalborg Univesity, Danimarka.

Gurvich, E., Prilepskiy, I. (2015). The impact of Financial Sanctions on the Russian Economy. *Russian Journal of Economics*.

Havlik, P. (2014). Economic Consequences of the Ukraine Conflict. *The Vienna Institute for International Economic Studies*.

Hufabuer, G.C, Schott, J.J, Elliot, K.A, Oegg, B. (2007). *Economic Sanctions Reconsidered*. Washington, DC.

Koçoğlu, T. (2017). The Effectiveness of EU's Economic Sanctions: The Case Russia, Master's Thesis. Izmir University of Economics Institute of Social Sciences.

Konak, A. (2019). Kırım'ın İlhakı İle Sonuçlanan Ukrayna Krizi ve Ekonomik Etkileri, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi 4(8).

Korhonen, L., Simola, H., Solanko, L. (2018). Sanctions, counter-sanctions and Russia – Effects on economy, trade and finance. *Bank of Finland BOFIT – Institute for Economies in Transition*.

Köse, Y.(2015). Küresel Finansal Yaptırımlar: Oyun Teorisi Yaklaşımı İle Ampirik Bir Uygulama. *Kara Harp Okulu: İşletme Bölümü*.

Mearsheimer, J. J. (2014). Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault. *Foreign Affairs*.

Moret, E., Biersteker, T., Giumelli, F., Portela, C., Veber, M., Bastiat-Jarosz, D., Bobocea, C. (2016). The New Deterrent? International Sanctions Against Russia Over The Ukraine Crisis. *Graduate Institute of International and Development Studies, Geneva*.

Oxenstierna, S. and Olsson, P. (2015). The economic sanctions against Russia Impact and prospects of success.

Özdal, H., Özertem, H. S., Has, K., Yegin, M. (2014). Ukrayna Siyasi Krizinde Rusya ve Batı'nın Tutumu. *USAK Analiz*.

Raik, K., Helwig, N., Jokela, J. (2014). EU Sanctions Against Russia, Europe Brings a Hard Edge To Its Economic Power. *The Finnish Institute Of International Affairs*.

Romanova, T. (2016). Sanctions and the Future of EU–Russian Economic Relations. *Europe-Asia Studies*.

Simons, G. (1999). *Imposing Economic Sanctions*. London: Pluto Press.

Taşdemir, F., Özer, A. (2015). Uluslararası Hukuk Açısından Kırım Sorunu: Kosova'nın Rövanşı mı?. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Dergisi*.

Tellal, E. (2010). Zümrüdüanka: Rusya Federasyonu'nun Dış Politikası, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Tyll, L., Pernica, K., Arltová, M. (2018). The impact of economic sanctions on Russian economy and the RUB/USD exchange rate. *Journal of International Studies*.

Wang, W. (2015). Impact of Western Sanctions on Russia in the Ukraine Crisis. *Journal of Politics and Law*.

<https://www.ebrd.com/where-we-are/russia/data.html> (Erişim Tarihi: 03.05.2020)

<https://www.consilium.europa.eu/media/23879/146392.pdf> (Erişim Tarihi: 01.05.2020)

<https://www.reuters.com/article/russia-capital-outflows-idUSL6N0UV3S320150116> (Erişim Tarihi: 04. 05.2020)